

TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK FAALİYETLERİ

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	138404
Tas. No:	266 TÜR.M

Tartışmalı İlmî Toplantı

17-18 Nisan 2004

Prof. Dr. Ömer Faruk HARMAN

Yrd. Doç. Dr. Kürşad DEMİRCİ	*	Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Doç. Dr. A. Hikmet EROĞLU	*	Mustafa Numan MALKOÇ
Yrd. Doç. Dr. Fuat AYDIN	*	Prof. Dr. Mustafa ERDEM
Prof. Dr. Baki ADAM	*	Prof. Dr. Mustafa ÖZ
Doç. Dr. Ali İhsan YİTİK	*	Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ
Doç. Dr. Ali KÖSE	*	Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ

İstanbul 2004

Ensar Neşriyat
Ticaret Anonim Şirketi

© Tebliğlerin muhteva ve dil bakımından sorumlulukları tebliğ sahibine,
telif hakları İSAV'a, eserin hertürlü basım hakkı anlaşmalı olarak Ensar Neşriyat'a aittir.

ISBN: 975-6794-33-X

İSLAMİ İLİMLER ARAŞTIRMA VAKFI
Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 43

Kitabın Adı:
Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri

Editör:
Prof. Dr. Ömer Faruk Harman

Yayına Hazırlayanlar:
Dr. İsmail Kurt - Seyit Ali Tüz

Son Okuma:
Dr. Murat Sülün

Kapak Tasarımı:
NÜANS Ajans

Baskı-Cilt:
Karmat Matbaası

1. Basım:
Ocak 2005

İsteme Adresi
Ensar Neşriyat
Süleymaniye Cad. No: 13 Süleymaniye/İstanbul
Tel: (0212) 513 43 41 - 513 03 09
Faks: (0212) 522 46 02
www.ensarneşriyat.com

HİNT MENŞELİ DİNLERİN TÜRKİYE'DEKİ FAALİYETLERİ

Doç. Dr. Ali İhsan YİTİK
D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi

Hint menşeli dinlerin misyonerlik konusunda en başarılı olanı Budizm'dir. Onu Neo-Hinduizm de denilen ve 1893 yılından sonra Swami Vivekenanda ve öğrencilerinin gayretleriyle Amerika ve Avrupa'da yayılmaya başlayan Advaita Vedanta düşüncesi ile yirminci yüzyılın ikinci yarısında aynı dünyada yaygınlık kazanan Yoga ve meditasyon dernekleri takip eder. Bu anlayışların ülkemizdeki uzantıları ise bize doğrudan doğruya Hintten değil, Avrupa veya Amerika'dan inital etmiştir. Bu nedenle onlar çeşitli aerobik ve jimnastik hareketlerinin yanı sıra pragmatizm ve hümanizm gibi Batı kaynaklı birçok düşünceyi de bünyelerinde taşırlar. Başka bir ifadeyle bunlar, Budist veya Advaita düşüncesi ile Hint yoga ve meditasyon tekniklerinin modern Batı kültürüne uyarlanmış biçimleri olarak görülebilir.

Ülkemizde doğrudan Hinduizm veya Budizm propagandası yapan kişi veya derneklerin sayısı yok denecek kadar azdır. Budist düşüncesini Türk halkına anlatmak amacıyla İstanbul-Taksim ve İzmir'de açılan bazı bürolarda da dinî eğitimden ziyade parayla medyumluk eğitimi verildiği veya Tarot falı açıldığı bilinmektedir.

Meselâ, *Tempo* dergisinde Tolga Yenyurt imzasıyla 1-7 Şubat 2001 yılında yayımlanan bir röportajda, İstanbul/Taksim'de büro açan Bedri korkmaz isimli Türk Budist rahibinin ziyaretçilerine rahiplik, medyumluk ve guruluk tecrübelerini aktarmasının yanı sıra ücretsiz olarak Budist felsefesi öğrettiğinden söz edilmektedir.

Bununla birlikte yine ülkemizde kendilerini bir din veya inanç sistemi olarak tanımlamaktan kaçınan birçok grup veya hareketin varlığı söz konusudur. Batı'da yeni çağ hareketleri veya yeni dinî hareketler olarak tanımlanan bu grupların en dikkat çekicileri arasında Reiki, Sahaja Yoga, TM, Spiritualistler, Ananda Marg, Dünya Kardeşlik Birliği, Yeni Yüksektepe ve Feng Shui sayılabilir. Özde Hint veya Uzak-

doğu kökenli olan, ancak bize ~~Batı'dan~~ intikal eden bu hareketler daha ziyade ~~düzenledikleri kurslar, seminerler, toplantılar, muhtelif yayınlar ve internet sayfalarındaki reklamlarla~~ tanınmakta ve taraftar toplamaktadır. Ayrıca ~~Dharma, Akasha, Samsara, Okyanus, Ruh Madde gibi birçok yayınevi de yayımladıkları,~~ çoğunluğu Batı dillerinden tercüme edilen eserler vasıtasıyla *karma, avatara, samsara, nirvana, yoga ve dairesel zaman* gibi Hint dinî düşüncesine ait kavram ve anlayışların Türk halkı arasında yayılmasına hizmet etmektedir.

Ülkemizde bu gruplara mensup üyelerin genelde inançlarını ulu-orta ifşa etmekten ve ~~kendilerini bir dinin bağlıları~~ olarak nitelemekten ısrarla kaçındıkları gözlenmektedir. İlk anda ~~Batı'dan~~ ziyade ülkemize özgü bir tutum olarak ~~görülebilecek~~ bu tavrın nedenlerini gazeteci Levent Cantek, Reiki ile ilgili olarak şöyle ifade ediyor. "Birincisi, Müslüman bir toplumda ~~oluşabilecek tepkilerden uzak kalmaya çalışıyor veya daha önemlisi yasal bir kovuşturmadan çekindikleri için böyle davranıyor~~ olabilirler.

~~İkincisi,~~ söz konusu sistem veya anlayışların bir din olduğuna gerçekten inanmadıkları için böyle davrandıkları söylenebilir" (Milliyet, 19 Kasım 2003, Çarşamba)

Biz diğer akımlar için de geçerli olduğunu düşündüğümüz bu nedenlerden birincisine katılmakla birlikte, diğerinin en azından bütün üyeler için söz konusu olmadığı kanaatindeyiz. Belki katıldıkları ilk anlarda müritlerin, bu sistemleri bir din veya farklı bir hayat tarzı olarak algılamadıkları düşünülebilir, ancak zaman içerisinde, meselâ Reiki'nin Budizm, TM veya Sahaja Yoga'nın klâsik Hint dinî düşüncesiyle ilgili olduğunu kavrayamadıklarını varsaymak bize pek mümkün görünmemektedir.

Diğer taraftan, kendini Buda rahibi olarak tanımlayan Bedri Korkmaz'ın az önce sözü edilen söyleşide Budizm için bile "Dinle ilgisi yok. Anadolu sûfilîği ile örtüşmektedir." dediği göz önüne alınca bunun bir çeşit taktik olduğunu söylemek bile mümkündür. Yani, James Dittes'in yarım asır önce Anadolu'da görev yapacak misyonerler için önerdiği "zımnî dinî öğretim" tekniğinin söz konusu bu hareket mensuplarınınca başarıyla uygulandığı söylenebilir¹.

¹ James E. Dittes, *Hıristiyan Misyonu ve Türk İslâmîliği*, çev. Turhan Yörükan, Ankara-1957, s. 14-14-21.

Ülkemizde faaliyet gösteren yeni dinî/dinimsi gruplar hakkında güvenilir bilgiler elde etmek son derece zordur. Bireysel görüşmeler ve dışarıdan gözlemler sayesinde elde edilen bilgilerin de doğrulanması veya yanlışlanması epeyce zaman alacak gibi görünmektedir. Bundan dolayı biz bu yazımızda söz konusu grupları yaptıkları genel tanıtım konferansları veya gazete ve internet sayfalarındaki ilanlarında yer alan bilgiler ya da bu hareketlerden bir şekilde ayrılan eski üyelerin yazdıkları muhalif yazılar ışığında tanımlamaya, daha sonra onlara ilginin muhtemel nedenleri üzerinde durmaya çalışacağız.

Reiki

Sözlük anlamı “evrensel yaşam enerjisi” olan Reiki, daha ziyade İstanbul ve Ankara’da özellikle “sosyete” muhitleri denen, ekonomik durumları genellikle iyi veya Türkiye ortalamasının üzerinde olan ve çoğu yüksek eğitim almış kentli nüfus arasında yayılan bir harekettir. Derneğin tanıtım yazıları ve konuyla ilgili eserlerde Reiki konusunda şu bilgilere yer verilmektedir :

1- Reiki enerjisi kutsal olmak ve yaratıcı tarafından gönderilmekle beraber, dinle ilgisi yoktur, herhangi bir dine bağlı değildir. O bir din veya tarikat değildir. Reiki uygulayanlara inançlarıyla ilgili hiçbir soru sorulmaz, herkes inancında hürdür, serbesttir.

2- Reiki, kimyasal veya fizikî enerjilerden farklı, dünyanın dışındaki yüce katlardan gelen ve *tac çakırasından* vucuda giren bir enerjidir. Bu, insanların bedenlerinde akar ve sonunda ellerinden çıkar. Dolayısıyla Reiki masterları birine şifa verirken kendi enerjilerini kullanmaz, sadece yüce kaynaktan gelen enerjiye aracılık ederler.

3- Reiki yapıldığı sırada bu enerji alıcıya, enerji uygulayanın ellerinden akar. Alıcı, reiki masasında tamamen giyinik ve yatar vaziyettedir. Uygulayıcı ise oturur durumda veya ayakta olabilir. Bir seans yaklaşık 20 dakika sürer, hiçbir olumsuz yanı ve zararı yoktur.

4- Reiki her türlü hastalığa ve olumsuz durumlara şifadır. Buna kalp hastalığı ve ameliyat gerektiren bütün hastalıklar dahildir. Reiki tıbbi tedavinin sonuçlarını arttırır ve hızlandırır.

5- Reikiyi yalnızca bir kişi veya kuruluş öğretebilecek diye bir kural yoktur. Öte yandan herkes öğretir diye bir şey de doğru değildir. İstisnasız herkes, çocuklar bile reiki’yi öğrenip uygulayabilir. Reiki al-

mak için el verme işlemi öğretmenden öğrenciye reiki eğitimi sırasında verilir.

6- Reiki eğitimi üç aşamalı bir eğitimidir. Öğrenci kendini hazır hissettiği anda bir gün içinde ilk aşama tamamlanır. İkinci safha da bir gün sürer. Birinci aşamadan hemen sonra verilebilir. Ancak ikinci aşama eğitimi almış kimselerin reiki sembollerini ezbere söyleyip yazabilmesi gerekir.

7- Reiki eğitimi için para alınmaz. Ancak hazırlanmış bazı dokümanların ücreti, bina kirası vs gibi masraflar herkes tarafından eşit olarak bölüşülerek ödenebilir. Ancak bazı reiki masterları ücret alıyorsa, bu onların kararıdır, saygı duymak gerekir.

8- Reiki her gün her yerde verilebilir. Ancak gruplar halinde çalışmak en etkilisidir.²

Görüldüğü gibi Reiki taraftarları ısrarla kendilerinin bir din veya tarikat olmadıklarını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra "Reikin (evrensel yaşam enerjisinin) dünyanın dışındaki yüce katlardan geldiğini.." söylemek suretiyle başta TM olmak üzere benzeri gruplardan farklılıklarını ifade etmektedirler. Buna rağmen sessiz ve loş ışıklı seans salonları, ibadet biçimleri, duayı andıran sembolleri, masterları-müritleri, vadettikleri ruhsal ve bedensel huzur göz önüne alındığında Reiki'yi yeni bir din veya Budizm'in Batı'da oluşmuş yeni bir versiyonu olarak tanımlamak mümkündür. Zaten Reiki'nin kurucusu Mikaomi Usui, Mahayana Budizminin Çin ve Japonya'da yayılan Tendai ekolüne mensup bir aileden gelmektedir. 15 Ağustos 1865 yılında Japonya'da dünyaya gelen Mikaomi Usui, küçük yaşlarında manastıra gönderilmiş ve burada Budist felsefesi ve ruhsal eğitim almıştır.

1860-1890 yılları Japonya'da önemli siyasi ve kültürel değişimlerin yaşandığı yıllardır. Bilhassa Katolik ve Protestan misyonerlerin ülkeye giriş ve faaliyetlerine izin verilmesi dinî hayatta önemli değişimlere yol açmıştır. 1900 yıllarında ağır bir hastalık geçiren Usui, kendi keşfettiği özel yöntemler sayesinde bu hastalıktan kurtulmuştur. Keşfettiği özel şifa yöntemini insanlara anlatma konusundaki ısrarı ve aydınlanmış ruhlarla görüştüğüne dair iddialarından ötürü de manastırdan kovulmuştur. Ancak Usui bundan sonra da Budist metinler üzerindeki çalışmalarını sürdürmüştür. Bu süreçte onun üzerinde durduğu yegane

² Esin Ateş-Rüya Ateş, *Geleceğimiz Ellerimizin Arasında Reiki ile Türkiye'de Büyük Dönüşüm*, II. Baskı, Dharma Yayınları, 2002-İst., 13-14; www.petekkitamura.com

konu şifa teknikleri ve insanlara şifa yoluyla yardım etme olmuştur. (www.asunam.com/life_of_mikao_usui.htm)

Bazı araştırmacılara göre ise, Usui'nin bu arayışlarının nedeni, Yeni Ahit'le tanışması ve burada zikredilen İsa'nın mucizelerinin sırrını Budist geleneklere göre çözme gayretidir. Dolayısıyla onun öğretisi Hıristiyanlık ve Budizm'i harmanlayan bir öğreti olarak kabul edilir³. Zaten vücuttaki enerji merkezlerinin varlığını kabul etmesi ve bunları harekete geçirmek için Hint düşüncesinde yoga basmakları olarak bilinen egzersizlerin önerilmesi, Reikideki Hint kökenli Budist mirasın tesiri olarak görülebilir. Reiki'nin kaynağını yaratıcının kaynağıyla özdeşleştirme düşüncesi ise, Hıristiyanlığın bu hareket üzerine etkisi şeklinde yorumlanabilir.

Sahaja Yoga

Vishva Nirmala Dharma adıyla da bilinen ve bütün dünya üzerine yayılmış Sahaja Yoga Merkezleri (SWAN) ülkemizde son yıllarda hızla yayılan dinî akımlardan biridir. Şu anda çoğunluğu üç büyük şehir ve batı bölgelerimizde olmak üzere Türkiye'de 20 adet Sahaja Yoga toplantı merkezi vardır. Bazı salonların sadece ODTÜ ve Bilkent mezunları gibi belirli üniversitelere tahsis edildiği göz önüne alındığında, bu hareketin daha ziyade kültürlü genç insanlar arasında yayılan bir akım olduğu söylenebilir⁴.

Temel öğretisi 1970 yılında Hint asıllı Shri Mataji Nirmala Devi tarafından ortaya atılan ve yeni bir meditasyon yöntemi kabul edilen *Sahaja Yoga*, *Nirvana*, *mokşa* veya *jivanmukti* gibi soyut kavramlarla tanımlanan nihai amaç yerine *benin* kendini gerçekleştirmesini koyar. Böyle bir gayenin de Ana Tanrıça veya Adi Shakti'nin inkarnasyonu kabul edilen Shri Mataji'nin yardımı sayesinde kolayca gerçekleşeceğine inanılır. Çünkü o, insanın içinde uyuyan ve uyarıldığında bir nevi içsel aydınlanma meydana getiren *kundaliniyi* uyarma ve harekete geçirme gücüne sahiptir. Hatta onun yokluğunda, fotoğrafı bile aynı etkiyi sağlayabilir. Kendini İsa, Meryem, Muhammed, Ali, Fatıma, Guru Nanak, Mahavira, Krisna ve Rama gibi önemli dinî şahsiyetlerin

³ Levent Cantek, 19 Kasım 2003, Milliyet.

⁴ Seda Ercan-Şirzat Bilallar, "Diskotte Üç Gün Üç Gece" Gizli Ayın", *Flaş Yaşam*, Mart-2000.

inkarnasyonu olarak gören Mataji'nin bulunmadığı ortamlarda öngörülen hedefe ulaşmak isteyen müritler avuç içleri yukarıya bakacak şekilde onun fotoğrafı önünde oturur. Böylece omuriliğin en ucunda bulunan potansiyel ruhsal enerji kundalini uyarılır ve altı çarka boyunca yukarı doğru ilerleyerek omuriliğin en üst noktasına çıkar. Bu sırada ılık bir esinti hissedilir, tam bir mutluluk ve sükunet hali yaşanır. Bazı kimselerde ise *kundalini* akışı sağlanamadığı için böyle bir hal yaşanmaz. Aksine sıkıntı ve acı çekilir. Shri Mataji müritlerinin yaşadığı bu sıkıntılı hali hisseder ve onlara güç aktarmak suretiyle enerji akışını düzenleyerek onları acı ve ızdıraptan kurtarabilir. Hatta müritleri Shri Mataji'nin böyle enerji aktarımı sayesinde ölümcül hastalıkları bile tedavi ettiğine inanır.

Öyleyse nihai aydınlanma veya mutlak huzur için yapılması gereken şey, sadece “müridin kendini tamamen Sri Mataji'ye adanmasıdır.” Sorgulamaksızın ve tartışmaksızın gösterilecek mutlak teslimiyet aydınlanmanın anahtarıdır.

Bugün Sahaja Yoga yöntemini öğrenmeye çalışanların çoğu 20-45 yaş arası insanlardan oluşmakta ve bunların çoğu gelir düzeyi ülke ortalamasının çok üzerinde olan kimselerdir. Gazeteci Sinan Hıncal'a göre bunlar “ülkenin tüketici bilinci en gelişmiş sınıfı” veya reklamcı ağzıyla “AB grubu” insanlardır. Sahaja Yoga ise, ülkenin Batı'ya yönelik yüzünün maneviyat arayışını temsil etmektedir⁵.

İlk dönemlerde hareketin reklamı daha ziyade arkadaşlık ilişkilerine dayandığı halde bu günlerde internet sayfaları ve video tanıtım programları pek çok yeni üyenin bulunmasında önemli faktördür. Kıdemli üyeler her Pazar haftalık pujaya katılmak zorundadır; Puja adı verilen dinî törenlerde topluca dualar okunur ve mantralar söylenir. Ayrıca Shri Mataji'nin resmi yıkanarak üzerinde meditasyon yapılır. Törenden sonra bütün katılımcılar topluca yemek yer ve böylece tören tamamlanmış olur. Kendini tamamen Sahaja Yoga'ya vakfetmiş üyeler ise Shri Mataji'nin de hazır bulunduğu uluslar arası toplantılara iştirak eder, hareketin programlarını üyelere ve potansiyel müritlere duyururlar. Ayrıca yıllık Hindistan turu sırasında gerçekleştirilen toplu nikah törenine de katılırlar.

⁵ Seda Ercan-Şirzat Bilallar, “Diskotte Üç Gün Üç Gece” Gizli Ayin”, *Flaş Yaşam*, Mart-2000.

Üyelerden gezi ve organizasyon masrafları için düzenli olarak bağış toplanır. Bireyler istedikleri takdirde hareketten ayrılabilir, ancak bunların çoğu yeni hayata uymakta zorlanır⁶.

TM: Transandantal Meditasyon Tekniği

Transandantal Meditasyon (TM) ruhu düşünme sürecinin başlangıcına götüren ve burada bilince dönüştüren bir teknik olarak tanımlanır. O, basit, doğal, özel çaba gerektirmeyen, kolaylıkla öğrenilen, günde iki kere gözler kapalı şekilde 15-20 dakika süreyle oturularak yapılan bir zihin tekniğidir. Amacı ise, yaratıcılık, zeka ve enerjiyi geliştirip arttırmak, zihnin ve bedeninin sınırsız potansiyelini harekete geçirmek ve böylece hayatta sağlık, mutluluk ve başarının keyfini çıkarmaktır⁷.

Tarafatarlarına göre Antik Veda Bilimi ile gelişmiş Batı kişisel gelişim yöntemlerinin başarılı bir harmanlaması olan TM, bir din, felsefe veya yaşam biçimi değildir. Ayrıca değerler sistemi, inanç, tapınma, moral eğitim veya özel bir terminoloji içermez. Dahası, bütün dinleri destekler. O evrensel kabul görmüş, tekrarlanabilen ve doğruluğu her yerde ve zamanda kanıtlanabilen bir tekniktir. Kökleri sulanan bir ağacın yaprakları ve dallarının canlanması gibi bedenimiz de canlılığını ve hareketini birleşik alandaki kaynağından alır, dolayısıyla onun harekete geçirilmesi bireyi canlandırır, yorgunluk ve stresten kurtarır⁸.

TM programı merkezlerde beş veya yedi aşamalı bir kursta öğretilir. Kursta ilk önce adayı zihinsel olarak hazırlamak amacıyla biri genel TM tanıtım dersi diğeri de özel bilgilendirme ve kişisel görüşme adı ile iki ders verilir. Bundan sonraki aşamalar TM tekniğinin uzman bir öğretmen tarafından birebir öğretilmesidir. Bu, her biri yaklaşık 1.5-2 saat süreli üç veya dört günlük bir eğitimidir ve tanıtım konferansının dışındaki bütün dersler ücretlidir. Daha ileri derecede TM-Sidhi kursu almak isteyenlerin ise bunun için daha fazla ücret ve daha zaman ayırmaları gerekir.

⁶ Eilen Berker, *New Religious Movements: A Practical Introduction*, London, 1992, s.207-209.

⁷ Robert Roth, *TM Transandantal Meditasyon Tekniği*, Çev, Deniz YILMAZ, İst.-1997, s.11,16.

⁸ Robert Roth, *age*, s. 11-17.

TM'yi 1958'den itibaren Batı dünyasına getiren Maharishi Mahesh Yogi'dir (1911-). TM'yi Hint Kutsal yazılarından keşfeden ise on üç yıl onun mürişliğini yapmış Guru Dev'dir (1869-1953). Hollanda, ABD, Kanada ve İsviçre'de Ayurveda veya Veda Bilimi üniversitelerinde yetişen yüzlerce mürit dünyanın dört bir yanında bu tekniğin tanınması için çaba göstermektedir.

Dünyada beş milyon civarında taraftarı bulunduğu iddia edilen TM merkezleri veya diğer adıyla Maharishi Birleşik Alan Teknolojisi Dernekleri ülkemizde de 1966 yılından beri faaliyettedir. Bugün İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa ve Eskişehir'de şubeleri bulunan TM Merkezlerine yılda toplam on-on beş bin kişinin devam ettiği tahmin edilmektedir. Bunlar 1966-1990 yılları arasında Dr. Mahmut Görkey'in daha sonraları ise Vesile ve Albert Baruh'un yönetiminde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Hareketin bugünkü yöneticilerinden Vesile Baruh,1955 Adapazarı doğumlu, Devlet güzel sanatlar akademisi,endüstri tasarımı bölümü mezunu, ve 1982 den beri TM uzmanlığı yapan bir bayandır. Hollanda, İsviçre ve Hindistan 'da pek çok kursa katılmış ve 1999'dan beri Sthapatya veda (doğaya uygun mimarlık) danışmanlığı da vermektedir. Albert Baruh ise, 1954 İstanbul doğumlu, Galatasaray lisesi ve Boğaziçi üniversitesi elektrik mühendisliği fakültesi mezunu olan ve 1982 yılından beri TM öğretmenliği yapan bir kimsedir. 1990 dan beri ise Maharishi Jyotish ünvanıyla Veda astrolojisi konusunda uzmandır. Yurt içi ve dışında pek çok kursa katılmış ve eşi ile birlikte gerek Türkiye'de gerekse Orta Asya'da Maharishi veda biliminin tanınmasını sağlamıştır. (<http://www.maharishi.org.tr>)

Spritüalistler / Ruhçular

Türkiye'de kendilerini din-dışı veya dinler üstü olarak gören grupların en eski ve en etkin olanlarından. Önderleri Dr. Bedri Ruhselman'dır. Ölümünden sonra karizmatik bir kişiliğe sahip Ergun Arıkdal, Metapsişik Tetkikler ve İlim Derneği'nin başına geçmiştir. Onun döneminde hız kazanan yayın ve periyodik konferanslar sayesinde hareket popüler hale gelmiştir. Arıkdal'ın ölümünden sonra müritleri Bilyay Vakfı ve Ruhsal Araştırma Dernekleri adıyla konferans ve yayın faaliyetlerini çeşitlendirerek sürdürmektedirler. Özellikle büyük şehirlerde ve Kıbrıs'da şubeleri vardır.

Spiritüalistlerin Budizm veya Hinduizm'le doğrudan organik bağları yoktur. Ancak yazılı ve sözlü etkinliklerinde duyular-dışı algılama, hipnoz, medyumluk gibi ruhsal konuların yanı sıra Hint düşüncesinin temel kavramlarından *karma* ve *tekrardoğuş* konularına geniş yer verdikleri dikkati çekmektedir.

Ayrıca, dünyamızın bütün kurumlarıyla yozlaştığını, topyekun insanlığın bencil istek ve eylemlerin etkisi altına girdiğini ve bütün bunların *son zamanın* hazırlığı olduğunu iddia etmeleri de semitik dinlerdeki kıyamet öğretileri kadar Hinduizmdeki *kali-yuga* ve sonrasında gerçekleşeceği kabul edilen *krita-yuga* öğretilerini hatırlatmaktadır⁹. Bu nedenle onların da Hint dinlerinin ülkemizde tanınması ve yayılmasına dolaylı da olsa katkıda bulduklarını söylemek mümkündür.

Dünya Kardeşlik Birliği Mevlana Yüce Vakfı

Tipki Spiritüalistler gibi yaygın isimleriyle Mevlanacıların veya Prizmacıların da Hint dinleriyle doğrudan bir ilişkisi yoktur. Ancak hareketin kurucusu Vedia Bülent Çorak'ın kendini Mevlana Celâleddin Rumi'nin inkarnasyonu olarak görmesi ve hareketin gizemli ve ezoterik yapısı akla Hint dinlerini getirmektedir. Aslında o, Batı'da onlarca örneğine rastladığımız yeniçağ hareketlerinin Türkiye versiyonudur. Ülkemizde çoğunluğu İstanbul, İzmir, Bursa ve Antalya'da olmak üzere on bin civarında üyesi ve mensubu olduğu tahmin edilmektedir.

Sonuç Yerine

Büyük oranda Budizm veya Neo-Hinduizm'in Batı aynasından bize akseden bu anlayışların temelde şu iki amacından söz edilebilir: Birincisi, bireyi yeni döneme hazırlamak. Spiritüalist derneklerde ve Dünya Kardeşlik Birliği'nde rastlanan bu düşünce Batıdaki Yehova Şahitleri benzeri binyılcı düşüncelerin başka bir versiyonu veya rasyonelize edilerek soyutlanmış bir başka biçimi olarak yorumlanabilir. İkincisi ise, bireyin ruhsal bakımdan güçlendirmektir ve bu Reiki, TM ve ülkemizde Sağlıklı Yaşam Dernekleri adıyla faaliyet gösteren Sahaja Yoga akımlarının temel düşüncesidir. Feng-shui gibi insanlar ile doğal çevre arasındaki ilişkiyi anlatan ve insanın dünyadaki mutluluğu-

⁹ Ergün Arıkdal, *Değişime Doğru*, İst.1996, s. 117-125.

nun buna bağlı olduğunu söyleyen akımların ise, yine çağdaş çevreci akımların farklı bir şekli olarak tanımlanması mümkündür.

Bu akımların Türk halkı arasında hızla yayılmasının muhtemel nedenleri hakkında da şunlar söylenebilir:

Birincisi, genel özellikleri bakımından Budizm ve Neo-Hinduizm tanrı ve ölüm sonrası hayat gibi dogmatik, metafizik veya geleceğe ait konulardan ziyade insana ve içinde yaşanan ana (şimdiye) önem veren dinî sistemler olarak tanımlanır. Yani bu dinler, insanların çektiği sıkıntıların çözümünü yakın veya uzak geleceğe ertelemeyip hemen çözüm öneren, dogmatik ve metafizik konulardan öte yaşanan tecrübe ile ilgilenen biraz da büyüsel ve hümanist karakterli sistemler şeklinde telakki edilir. Böyle bir anlayışın, günümüzün rasyonalist ve pragmatik dünya görüşüyle büyük oranda örtüştüğü ve sonuçta kısmen kurumlaşmış, geleneksel dinlere bağlılık gösteren insanlara daha cazip geldiği söylenebilir.

İkincisi, böyle hareketlerde üyeler arasında yakın ve sıcak ilişkiler söz konusudur. Ayrıca lider-taraftar ilişkisi bir müşit-mürit ilişkisi değil, doktor-hasta ilişkisi şeklinde gelişmiştir. Bu durum modern şehirlerde kalabalıklar içinde yalnızlık çeken, derdini paylaşacak bir dost bulamayan insanlara hoş gelmekte ve onların yeni oluşumlara ilgi göstermesinde oldukça etkili olmaktadır. Ancak bunun her türlü yeni dinî oluşumun bilhassa başlangıç dönemlerinde var olan bir özelliği olduğu ve zamanla ortadan kalktığı unutulmamalıdır. Kısacası, sıkı bir rekabet dünyasında yaşayan ve kendilerini dinleyecek ve gerektiğinde yardımcı olacak bir dost bulamayan kimseleri her türlü yeni dinî hareketin potansiyel üyeleri olarak görmek mümkündür. Ülkemiz bu bakımdan oldukça münbit bir ortam oluşturmaktadır.

Üçüncüsü, İslâm dini ve kurumlarının son yıllarda sürekli terör ve şiddet olaylarıyla birlikte anılır olması ve din konusundaki sonu gelmeyen tartışmalar da, manevî arayış içerisindeki insanların böyle hareketlere yönelmesinde diğer önemli bir faktördür. Üstelik bir çok üye, böyle toplulukların kendilerini bir çeşit seçkinler veya aydınlar grubu olarak tanımlamasından ötürü, ken çölde aradığı suyu bulan bir yolcuya ya da sürünün bir üyesi olmaktan kurtularak insan oluşunun bilincine varmış bir birey haline yükselmenin hazzını yaşamaktadır. Artık bundan böyle o, kendisini içinde yaşadığı toplumdaki diğer bireylerinin aksine toplumsal ve çevresel konulara karşı duyarlı, dünyamızın hem bugünü hem de yarınını düşünen sıra dışı seçkin bir kişi olarak tanımlamaktadır.

Böyle bir duyguyu yaşama arzusu bile, tek başına yeni dinî hareketlere ilginin artışında önemli bir etmendir.

Dördüncüsü, yeni dinî hareketler, bilhassa gençlerin hareketlerini sınırlamayan, öğretilerini onların anlayabileceği bir dilde ifade eden akımlardan ya da üyeleri tarafından böyle tanımlanır. Geleneksel dinî söylemimizin güncelleştirilemediği ve genç nesillerin çoğu zaman göz ardı edildiği gibi hususlar da göz önüne alınınca bunun da önemli bir etken olduğu söylenebilir.